

Riigikontrolli juhend riigi valitseva mõju all oleva äriühingu/sihtasutuse avaliku sektori vandeaudiitorile 2021. aasta majandustehingute seaduslikkuse kohta arvamuse avaldamiseks

1. Juhendi alus ja otstarve

Audiitortegevuse seaduse kohaselt on tehingute seaduslikkuse kontrolli kohustus pandud riigi valitseva mõju all olevale äriühingule, riigi asutatud sihtasutusele ja riigi tulundusasutusele (edaspidi ka üksused) Riigikontrolli määratud ulatuses. Riigikontrolli seaduse kohaselt tuleb Riigikontrollil koordineerida ja juhendada avaliku sektori vandeaudiitori (edaspidi ka vandeaudiitor) tegevust majandustehingute seaduslikkuse kontrollimisel. Seejuures peab Riigikontroll määrama kindlaks ja avalikustama vähemalt need õigusaktid ning tehinguklassid, mida riigi konsolideerimisüksuste tehingute seaduslikkuse iga-aastane kontroll hõlmab.

Riigikontrolli määratud ulatuses tehtava tehingute seaduslikkuse kontrolli tulemuste kasutaja on Riigikontroll. 2021. aastal on tehingute seaduslikkuse kontrolli ulatuseks riigihangete seaduse järgimise kontroll.

2. Vastavus rahvusvahelistele auditistandarditele

Riigi tehingute seaduslikkuse auditeerimisel lähtub Riigikontroll INTOSAI auditistandardist ISSAI 100 „Avaliku sektori auditeerimise üldpõhimõtted“ ja vastavusauditi standarditest ISSAI 400 „Vastavusauditi alusprintsüübid“ ning ISSAI 4000 „Vastavusauditi standard“ ja INTOSAI eetikakoodeksist.

Avaliku sektori vandeaudiitorid peavad üksuste tehingute seaduslikkuse kontrollimisel lähtuma audiitortegevuse seadusest, vandeaudiitori kutsetegevuse standarditest, standardist ISAE(EE) 3000 (muudetud) „Kindlustandvad teenused, mis on muud kui möödunud perioodi finantsinformatsiooni auditid või ülevaated“ ja käesolevast juhendist.

3. Tehingute seaduslikkuse kontroll ja selle ulatus

Audiitortegevuse seaduse §-s 52 on määratletud tehingute seaduslikkuse kontrolli mõiste ja eesmärk järgmiselt:

(2) Tehingute seaduslikkuse kontroll on suunatud kontrolli objektiks oleva tehingu kontrollikriteeriumina määratletud õigusaktile vastavuse kindlaks tegemisele või mittevastavuse tuvastamisele.

(3) Tehingute seaduslikkust kontrollitakse eesmärgil võimaldada kogutud tõendusmaterjali põhjal vandeaudiitori aruandes avaldada ettenähtud kasutajale üldistavas jaatavas või eitavas vormis kokkuvõte.

2021. aastal on tehingute seaduslikkuse kontrolli ulatuseks riigihangete seaduse järgimise kontroll. Üksused, kus tuleb tehingute seaduslikkust kontrollida, on toodud käesoleva juhendi lisan 4.

Tehingute seaduslikkust kontrollitakse 2021. aastal neis äriühingutes ja sihtasutustes, kus on varem esinenud olulisi vigu ning kelle audiitorteenuse osutamise lepingus on kokku lepitud tehingute seaduslikkuse kontroll.

Riigihangete seadus on valitud õigusaktiks, mille järgimist tuleb kontrollida, sellepärast, et nii rahasumma, mida üksused kulutavad teenuste tellimiseks, asjade ostmiseks, ehitustööde tegemiseks ja muuks, kui ka hankemenetluste arv on suur. Samuti esineb riigihangete seaduse järgimises palju eksimusi, nende hulk ei ole oluliselt vähenenud ning eksimuste sisu ei ole muutunud.

4. Töövõtu põhimõtted ja olulisuse määramine

Tehingute seaduslikkuse kontrolli planeerib äriühingu/sihtasutuse vandeaudiitor selliselt, et oleks tagatud põhjendatud kindlustunne, et avastatakse sellised vead, mittevastavused ja seadusevastased teod, millel võib olla oluline mõju kontrolli eesmärkidele.

Olulisuse määramine ja riskide hindamine

Tehingute seaduslikkuse kontrollimisel peab vandeaudiitor oluliseks sellist infot, mis ei vasta kontrolli kriteeriumitele (vastavusnõuetele) ja mis võib mõjutada kontrolli kohta koostatud aruande kasutaja hinnangut sellele, kuidas auditeeritav on järginud asjakohaseid õigusakte. Seega tuleb olulisuse määramisel pidada silmas seda, mida vandeaudiitor teab või eeldab, et aruannete huvirühmad peavad oluliseks, lähtudes audiitori kutsealasest otsustusest.

Põhjendatud kindlustunde saavutamiseks määrab üksuse vandeaudiitor seaduslikkuse olulisuse kvalitatiivselt ja kvantitatiivselt ning teeb kontrolli riskipõhiselt. Määrata tuleb eraldi nii olemuslikud kui ka kontrolliriskid ja hinnata neid ning kavandada riskidele vastavas mahus ja vahekorras kontrollitoimingud.

Avaliku sektori vandeaudiitoril tuleb seaduslikkuse olulisuse määramisel arvesse võtta nii kvantitatiivseid kui ka kvalitatiivseid tegureid. Näiteks olulist viga riigihangete puhul võib mõista kui eksimuste hulka ja esinemise viisi, mis mõjutab märgatavalt asutuse tegevuse hindaja otsustust riigihanke seaduse eesmärkide (riigihangete seaduses sätestatud üldpõhimõtete ja neid täpsustavate konkreetsete vastavusnõuete (õigusaktide paragrahvide)) täitmise kohta.

Olulisuse määramisel tuleb arvestada ka, et mittevastavused on seda olulisemad, mida suurem on nende võimalik mõju ehk

- mida suuremat hulka isikuid need puudutavad ning
- mida kaalukamad on vead sisu ja konteksti tähenduses, hinnates vigu nii üksikult kui ka koos.

Olulisuse hindamist mõjutavad veel välised ja sisemised tegurid, näiteks

- piirangute ja vastavusnõuete eriline rangus, mis tuleneb õigusaktidest;
- avalikkuse huvi;
- avatus võimalikule pettusele ja korruptsioonile.

Hinnata tuleb ka riskide taset, tuues välja, milline on nende mõju riigihangete üldpõhimõtetest kinnipidamisele ja selle läbi võimaliku kahju tekitamisele.

Avaliku sektori vandeaudiitor peab riske hindama vastavusnõuetest lähtudes. Riigihangete seadusest tulenevad vastavusnõuded, mida vandeaudiitor peab auditeerimisel kontrollima, peavad selguma riskihindamise käigus ja sõltuvad paljuski sellest, milliseid hankeid auditeeritav korraldab (asjade ost, teenuste tellimine, ehitushanked) ning milliseid menetlusliike kasutab (lihthange, sotsiaal- ja

eriteenuste erimenetlus, avatud hankemenetlus, konkurentsipõhine läbirääkimistega hankemenetlus, väljakuulutamiseta läbirääkimistega hankemenetlus, innovatsioonipartnerlus, kontsessiooni erimenetlus jm). Näiteks, kõige olulisem ja üks enam levinud eksimusi on seadusekohase hankemenetluse tegemata jätmine. Kui aga hankemenetlus on korraldatud, siis on riskantsemad menetlused näiteks sotsiaal- ja eriteenuste erimenetlus ja väljakuulutamiseta läbirääkimistega hankemenetlus.

Riskide hindamisel soovitab Riigikontroll muu hulgas lähtuda käesolevas juhendi lisa 1 esitatud riigihangete üldpõhimõtetest ja juhendi punktis 6 toodud hinnangu andmise kriteeriumitest.

Kontrollimisel tuleb eraldi tähelepanu pöörata sellele, kas äriühingus/sihtasutuses on seaduste nõuetele vastav toimiv sisekontrollisüsteem, mis tagab tehingute vastavuse seadustele.

Sisekontrollisüsteemi hindamisel on laiem eesmärk, mistõttu ei tule selle riske hinnata kui vahendit, mille põhjal valida testimise ulatus ja testimisviis.

5. Avaliku sektori vandeaudiitori aruandlus Riigikontrollile

Avaliku sektori vandeaudiitorid kontrollivad Riigikontrolli määratud üksustes tehingute seaduslikkust. Selle eesmärk on võimaldada Riigikontrollil koostada kokkuvõttev aruanne tehtud töö objekti ja eesmärgi, läbiviidud kontrollitoimingute, tehtud tähelepanekute ning leitud vigade ja erandite kohta, et aruande adressaat saaks kontrolli tulemuste põhjal teha otsustusi. Selleks on Riigikontrollil vaja piisavalt üksikasjalikku infot tehingute seaduslikkust kontrollinud avaliku sektori vandeaudiitorilt.

Info hulgas, mille avaliku sektori vandeaudiitor esitab Riigikontrollile, tuleb käsitleda järgmist:

5.1. Ülevaade üksuse hanke- ja majandustegevusest kontrollitud perioodil

Hankemenetluste arv ja rahaline maht	Lihthangete arv ja rahaline maht	Majandamiskulude maht	Soetuste maht	Finantseerimis-tehingute* maht

*Finantseerimistehingutena käsitleda laenude ja kapitalirendi võtmist.

5.2. Olulisuse määratlemise põhimõtted

Siia kirjutada kontrollimisel kasutatud olulisuse hindamise põhimõtetest, mida avaliku sektori vandeaudiitor töövõtus kasutas, selgitades nii kvantitatiivset kui ka kvalitatiivset olulisust, millest ta oma kutsealases otsustuses lähtus. Siin ei piisa viitest Riigikontrolli juhendile, vaid tuleb loetleda konkreetsed põhimõtted, millest lähtuti.

5.3. Kontrollitud vastavusnõuete loetelu

Riigihangete seadusele vastavuse kontrollimine hõlmas järgmist:

- Näiteks riigihangete seaduse §-d 3–14, § 17 ...

5.4. Läbiviidud kontrollitoimingute kokkuvõte

Tegime järgmised toimingud: *Siia tuleb kirjutada, milliseid toiminguid tehti arvamuse avaldamise aluseks olnud tõendusmaterjali kogumisel.*

5.5. Avaliku sektori vandeaudiitori tähelepanekud

Tähelepanekutena tuleb välja tuua **kõik tuvastatud olulised puudused** sisekontrollisüsteemis ja mittevastavused üksuse sisekorrale ning kõik tuvastatud mittevastavused riigihangete seaduse nõuetele koos viitega seaduse paragrahvile.

Tähelepaneku kirjeldus	Selle mõju	Tulemus

5.6. Avaliku sektori vandeaudiitori arvamus¹

- Äriühing/sihtasutus on loonud hanketegevuse korraldamiseks riigihangete seaduse nõudeid järgiva sisekontrollisüsteemi / ei ole loonud hanketegevuse korraldamiseks riigihangete seaduse nõudeid järgivat sisekontrollisüsteemi.
- Äriühing/sihtasutus on / ei ole kontrollitud perioodil asjade ostmisel, teenuste tellimisel, ideekonkursside korraldamisel, ehitustööde tellimisel ning ehitustööde ja teenuste kontsessioonide andmisel järginud riigihangete seaduses sätestatud üldpõhimõtteid ja nõudeid.

Arvamuse avaldamisel lähtus avaliku sektori vandeaudiitor järgmistest hinnangu andmise kriteeriumitest: /süa tuleb kirjutada kriteeriumid, mida vandeaudiitor kasutas oma töös hinnangu andmisel/

Tähtajad

- Kinnitus majandustehingute seaduslikkusele arvamuse avaldamise juhendi järgimise kohta (lisa 3) palun saata käesoleva juhendi kättesaamisel.
- Info tehtud töö kohta, s.t avaliku sektori vandeaudiitori töövõtu aruande ning käesoleva juhendi punktides 5.1–5.6 nõutud info, palume digitaalselt allkirjastatult saata hiljemalt 30.04.2022 aadressil riigikontroll@riigikontroll.ee.

Lisainfo: vanemaudiitor Sale Ajalik (tel 640 0707, sale.ajalik@riigikontroll.ee).

6. Töövõtu kirjeldus

Riigihangete seadusele vastavuse kontrollimise eesmärk on saada põhjendatud kindlus, et perioodil 01.01.2021 kuni 31.12.2021 tehtud erinevad hanked on olulises osas sooritatud kooskõlas riigihangete seaduses sätestatud üldpõhimõtete ja nõuetega, milleks on säästlikkuse ja otstarbekuse põhimõte; võrdse kohtlemise ja proportsionaalsuse põhimõte; läbipaistvuse ja kontrollitavuse põhimõte; konkurentsi efektiivse ärakasutamise põhimõte; huvide konflikti vältimise põhimõte; keskkonnasäästlike lahenduste põhimõte (vt juhendi lisa 1).

¹ Audiitori arvamus esitatavaid kinnitusi tohib muuta, lisades selle kohta põhjenduse.

Kontrollides äriühingu/sihtasutuse hanketegevuse vastavust riigihangete seadusele, tuleb teha järgmist:

- Selgitada, kas üksus on loonud piisava sisekontrollisüsteemi hangete korraldamiseks ja kas selle juures on järgitud riigihangete seaduse nõudeid.
- Selgitada, kas riigihanke piirmäärade ületavate hangete puhul on seadusekohane hankemenetlus korraldatud, s.t äriühing/sihtasutus ei ole jätnud hankemenetlusi korraldamata, ja on valitud õige menetlusliik. *Siinjuures juhib Riigikontroll tähelepanu sellele, et riigihangete seaduses ei ole käsitletud hankeid tarnijapõhiselt, vaid hankeobjektiks on asjad, teenused jm, mistõttu ei pruugi saada adekvaatset tulemust ainult tarnijate kaupa oste kontrollides (nt ostetakse kütust mitmelt tarnijalt kokku summas, mis ületab riigihanke piirmäärade, kuid igale tarnijale on selle eest makstud summa, mis eraldi ei ületa riigihanke piirmäärade, ning tarnijatelt võidakse osta ka muid kaupu või tellida teenuseid, mis eeldavad eraldi hanke korraldamist). Seejuures tuleb selgitada, kas hange on korraldatud varasematel aastatel ning täitmata lepingumaht on piisav, et katta 2021. aastal tehtud makseid. **Enne kontrollitavat perioodi tehtud hankemenetluse protsessi vastavust riigihangete seaduses sätestatud üldpõhimõtetele ja nõuetele ei pea kontrollima.** Kontrollitaval perioodil täidetud hankelepingute puhul tuleb hinnata, kas lepingu kehtivuse ajal ostetud kaupade või tellitud teenuste maht vastab hankelepingus kokkulepitule; kui hankelepingus on tehtud muudatusi, tuleb hinnata tehtud muudatuste kooskõla riigihangete seaduse nõuetega.*
- Selgitada, kas kontrollitaval perioodil korraldatud hankemenetluste puhul on järgitud sisekontrollisüsteemi ja riigihangete seaduses sätestatud üldpõhimõtteid (vt lisa 1). Detailseks kontrollimiseks tuleb hankeid valida selliselt, et kontrollitoimingutega saaksid hõlmata kõik hanke- ja menetlusliigid.
- Selgitada, kas alla riigihanke piirmäärade jäävate hangete puhul on järgitud riigihangete seaduses sätestatud üldpõhimõtteid (vt lisa 1) ja äriühingu/sihtasutuse kehtestatud sisekorda.
- Selgitada, kas sotsiaal- ja eriteenuseid on tellitud riigihangete seaduses sätestatud üldpõhimõtete (vt lisa 1) ning äriühingu/sihtasutuse sisekorra kohaselt.

Tehtud toimingute tulemusena tuleb Riigikontrollile esitada auditeeritu kohta järgmised hinnangud (vt ka juhendi peatükki 5):

- Äriühing/sihtasutus on loonud hanketegevuse korraldamiseks riigihangete seaduse nõudeid järgiva sisekontrollisüsteemi / ei ole loonud hanketegevuse korraldamiseks riigihangete seaduse nõudeid järgivat sisekontrollisüsteemi.
- Äriühing/sihtasutus on / ei ole kontrollitud perioodil asjade ostmisel, teenuste tellimisel, ideekonkursside korraldamisel, ehitustööde tellimisel ning ehitustööde ja teenuste kontsessioonide andmisel järginud riigihangete seaduses sätestatud üldpõhimõtteid ja nõudeid.

Hinnangute andmise kriteeriumid

Äriühing/sihtasutus on hanketegevuse korraldamiseks loonud sisekontrollisüsteemi, kui (vt juhendi lisa 2)

- riigi äriühingus/sihtasutuses on kehtestatud hangete korraldamise kord, milles on käsitletud hangete kavandamist, korraldamist, hankelepingute sõlmimist ja täitmise jälgimist ning kindlaks on määratud alla riigihanke piirmäära hangete menetlemise korraldus;
- sisse seatud sisekontrollisüsteem minimeerib pettuse ja korrupsiooni riski;
- kehtestatud korrad on kooskõlas riigihangete seaduse nõuetega.

Äriühing/sihtasutus on hankimisel kehtestatud sisekontrollisüsteemi ja riigihangete seaduse põhimõtteid järginud, kui

- riigihanke piirmäära ületavate hangete puhul on seadusekohane hankemenetlus korraldatud;
- alla riigihanke piirmäära jäävate hangete puhul on järgitud riigihangete seaduses sätestatud üldpõhimõtteid;
- sotsiaal- ja eriteenuseid on tellitud riigihangete seaduses sätestatud üldpõhimõtete kohaselt;
- on valitud õige menetlusliik;
- hankeid pole jaotatud osadeks eesmärgiga eirata riigihangete teostamise korda või nõudeid;
- kontrollitud hangete ulatuses on riigihangete seaduses sätestatud üldpõhimõtteid järgitud;
- kehtestatud korra olemasolu korral on korda järgitud;
- edukaks tunnistatud pakkumus vastab hanketeates ja hankedokumentides esitatud tingimustele;
- sõlmitud leping vastab hanketingimustele;
- lepingusummadest on kinni peetud;
- lepingu muutmine (juhul kui seda on tehtud) on olnud põhjendatud;
- korraldatud hange on dokumenteeritud nii, et hankemenetlust on tagantjärele võimalik kontrollida;
- riigihangete menetlusprotsessist ja tähtaegadest on kinni peetud.

Lisa 1.**Riigihangete üldpõhimõtted**

Riigihangete seaduse eesmärk on tagada hankija rahaliste vahendite läbipaistev, otstarbekas ja säästlik kasutamine, isikute võrdne kohtlemine ning olemasolevate konkurentsitingimuste efektiivne ärakasutamine riigihankel. Riigihangete korraldamine on seotud ELi ühtse siseturu toimimisega, millest tulenevalt on ELi toimimise lepingu kohaselt liikmesriikidel kohustus kõrvaldada kaupade ja teenuste vaba liikumise takistused, et tagada avatud ja aus konkurents kõikides liikmesriikides. Sealjuures riigihangete planeerimisel ja korraldamisel tuleb arvestada sotsiaalsete kaalutluste, innovatsiooni rakendamise ning keskkonnasäästlike lahendustega. Nende eesmärkide saavutamiseks on kehtestatud riigihangete seaduses üldpõhimõtted. Riigihangete üldpõhimõtted on hankijatele kohustuslikud kõikide ostude korral ilma piirmäära arvestamata ning rakendatavad igas riigihanke etapis, sh enne lepingu sõlmimist, lepingu sõlmimisel ja täitmisel. Riigihangete seaduse §-s 3 sätestatud üldpõhimõtted on üle võetud ELi hankedirektiividest ning sisustatud Euroopa Kohtu poolt. Üldjoontes tuleb nende põhimõtete all mõista järgmist.

Säästlikkuse ja otstarbekuse põhimõte. Selle eesmärk on tagada riigi, avaliku sektori hangete võimalikult otstarbekas korraldamine, nii et riigihanke objekt omandatakse parimatel tingimustel. Parimate tingimuste all mõistetakse õiget asja, õigel ajal, õiges koguses, õigesse kohta ning seda parima võimaliku hinna ja kvaliteedi suhte eest. Sellest tulenevalt ei väljendu hanke ökonoomsus ainult madalaima hinnaga pakkumuse vastuvõtmises, vaid tähtis on ka hangitava kauba, teenuse või töö kvaliteet, sellele antavad garantiid jm. Samas ei tähenda see, et hanke hind ei peaks olema siiski üks tähtsamatest pakkumuse edukaks tunnistamise kriteeriumitest.

Võrdse kohtlemise ja proportsionaalsuse põhimõte.

- Võrdse kohtlemise põhimõtte kohaselt tuleb riigihanke puhul kohaldada kõigile hankest huvitatud isikutele, taotlejatele ja pakkujatele (edaspidi hankest huvitatud isikud) ühesuguseid tingimusi ning luua kõigile võrdsed võimalused hankelepingu saamiseks. See kehtib nii riigisiseste, rahvusvaheliste kui ka alla piirmäära hangete kohta. Võrdse kohtlemise põhimõtte puhul rõhutatakse just avatud hankemenetluse kohaldamise tähtsust ülejäänutega võrreldes, sest see võimaldab kõigil soovijatel hankest osa võtta.
- Proportsionaalsuse järgimine tähendab, et hankimisel kasutatavad piirangud (peamiselt isikute suhtes ja hankemenetluse liikide puhul) peavad olema põhjendatud ja asjakohased. Sisuliselt tähendab see taganemist võrdse kohtlemise põhimõttest, kuid see taganemine peab olema põhjendatud (nagu mitmesuguste erandite kasutamine, sotsiaal- ja eriteenuste tellimine jm).

Läbipaistvuse ja kontrollitavuse põhimõte. Hankemenetlust peavad iseloomustama avatus ja ennustatavus.

- Info, mida hankest huvitatud isikutele jagatakse, peab olema kõigile võrdselt kättesaadav, piisav, oluline ja ajakohane. Seepärast on hankijad kohustatud esitama riigihankega seotud tingimused (kvalifitseerimis-, vastavus- ja hindamistingimused) piisavalt aegsasti, et hankest huvitatud isikud oleksid oma pakkumust koostades nendest teadlikud.

- Kogu hankemenetlus peab olema avalik ja dokumenteeritud (seega on läbipaistvus ja dokumenteeritus omavahel tihedalt seotud, kuid need pole sama tähendusega), sest see loob aluse ka menetluse kontrollitavusele (s.t et saaks tagantjärele fikseerida, mis toimus, millised otsused ja miks tehti).
- Riigihankemenetlust käsitlevad õigusaktid peavad olema üheselt mõistetavad ja selged.

Konkurentsi efektiivse ärakasutamise põhimõte. See on tihedalt seotud eelnimetatud põhimõtetega. Just konkurents mitme pakkuja vahel aitab selgitada, milline neist on võimeline parimatel tingimustel pakkumuse esitama. Konkurents pakkujate vahel aitab ellu viia säästlikkuse põhimõtet, samuti on see oluline läbipaistvuse saavutamiseks.

Huvide konflikti vältimise põhimõte. Isik peab hoiduma oma töö- või teenistuskohustuste raames sellise otsuse tegemisest, mis oluliselt mõjutab tema enda, tema lähisugulaste või -hõimlaste või temaga seotud juriidiliste isikute majandushuve. Üksikasjalikumaid soovitusi huvide konflikti äratundmiseks ja sellest hoidumiseks võib leida Justiits- ja Rahandusministeeriumi koostöös valminud „Huvide konflikti käsiraamatust“.

Lisa 2.**Hankekorra põhinõuded**

Hankekorra põhinõuded on sätestatud riigihangete seaduse §-is 9.

Hankekord on piisav, kui selles on reguleeritud alljärgnevat aspekte.

I. Riigihangete kavandamine

- Allüksustes (nende olemasolu korral) on koostatud oma tegevusvaldkonnas eelarveaasta jooksul kavandavate hangete plaan, mille põhjal tehakse koondplaan, ning määratud on tähtjad, millal hangete plaan koostatakse ning esitatakse juhtkonnale läbivaatamiseks ja kinnitamiseks.
- Määratud on, millise ajavahemiku jooksul pärast eelarve kinnitamist koostatakse hangete plaan.
- Hangete plaan on koostatud kooskõlas eelarvega ja kinnitatud ning selles on näidatud, et raha on hangeteks planeeritud.
- Hangete plaanis on kajastatud vähemalt järgmised andmed:
 - hanke nimetus;
 - eeldatav menetluse liik, lähtudes riigihangete seadusest;
 - eeldatav maksumus;
 - eeldatav hanke algatamise aeg (kuu).
- Dokumenteeritud on valiku põhjendused, kui kasutatakse muud hankeliiki peale avatud menetluse.
- Ette on nähtud, kui sageli (sõltuvalt üksuse tegevusest) hangete plaan üle vaadatakse ja seda vajaduse korral muudetakse.
- Ette on nähtud, kuidas on tagatud juhtkonna kontroll hankeplaani elluviimise üle.
- Hankekord ja hankeplaan on avalikud. Hankija avaldab hankekorra ja iga-aastase hankeplaani oma veebilehel kohe pärast selle kinnitamist ja muutmist.

II. Riigihangete korraldamine

- Määratud on riigihanke algataja (s.t et hanke algatab allüksus, kelle eelarves ja tööplaanis on riigihange ette nähtud).
- Määratud on riigihanke korraldamises osalevad isikud (vastutajad) tegevuste kaupa ja nende järjekorras, järgides seejuures kohustuste lahususe põhimõtteid.
- Määratud on meetmed huvide konflikti ennetamiseks, tuvastamiseks ja kõrvaldamiseks riigihankel, kui need meetmed ei ole kindlaks määratud muus organisatsioonisisese töökorraldust käsitlevas dokumendis.

- Vajaduse korral on määratud kindlaks, kuidas talitatakse rahvusvahelisest piirmäärast suurema maksumusega hanke korral (sh millist menetlusliiki kasutada).
- Kindlaks on määratud, kes koostab menetluse valiku kohta põhjenduse, kes koostab riigihanke tehnilise spetsifikatsiooni, hindamiskriteeriumid, kvalifitseerimise tingimused ja andmed hanke eeldatava maksumuse kohta.
- Kindlaks on määratud, kellele need esitatakse läbivaatamiseks (näiteks juristile või hangete eest vastutajale).
- Kindlaks on määratud, kelle ülesanne on jälgida riigihangete seadusest tulenevate riigihanke protseduuriliste nõuete täitmist, sh
 - hankedokumentide ettevalmistamine;
 - vajaduse korral tarnelepingu üldtingimuste koostamine;
 - juhi käskkirja ettevalmistamine komisjoni moodustamise ja hankedokumentide kinnitamise kohta.
- Määratud on juhi või tema volitatud isiku ülesanded seoses korraldatavate hangetega, näiteks on kokku lepitud, et ta
 - annab riigihanke korraldamiseks korralduse;
 - nimetab riigihanke korraldamise eest vastutava isiku;
 - moodustab riigihanke korraldamiseks vajaliku komisjoni;
 - kinnitab hankedokumentid (sh kvalifitseerimise tingimused, mille on allüksuse juht eelnevalt allkirjastanud);
 - kinnitab riigihankest kõrvaldamise otsuse;
 - kinnitab kvalifitseerimise või kvalifitseerimata jätmise otsuse;
 - kinnitab pakkumuse vastavaks tunnistamise või tagasilükkamise otsuse;
 - kinnitab pakkumuse edukaks tunnistamise otsuse;
 - kinnitab kõigi pakkumuste tagasilükkamise otsuse;
 - kinnitab hankemenetluse kehtetuks tunnistamise otsuse;
 - kinnitab muu riigihankemenetluses tehtava otsuse;
 - sõlmib hankelepingud.
- Kehtestatud on, millal hankedokumentid kinnitatakse (juhi allkirjastamise kuupäev vms). Hankedokumentide kinnitamise kuupäeva fikseerimine on vajalik selleks, et hankes osalejad teaksid, et selle kuupäevaga hankedokumentid on lõplikud.
- Eraldi on käsitletud, kuidas korraldatakse n-ö erakorralisi hankeid, mille vajadus on tekkinud ootamatult.

III. Riigihanke korralduslikud üldnõuded

- Kindlaks on määratud, kes ja millal esitab hanketeate, hankelepingu sõlmimise teate, hankelepingu muutmise teate ja pärast hankelepingu lõppemist riigihangete seaduses nõutud teabe registris avaldamiseks.
- Kindlaks on määratud, juhul kui moodustatakse riigihanke komisjon, komisjonile esitatavad nõuded:
 - liikmete arv ja otsustamiseks vajalik kvoorum;
 - isiku olemasolu, kel on riigihanke objektile vastavas valdkonnas eriteadmised.
- Kindlaks määratud on komisjoni ülesanded, näiteks
 - laekunud pakkumuste avamine;
 - pakkujate kvalifikatsiooni ja kõrvaldamise aluste kontroll ning juhile vastava ettepaneku tegemine otsustamiseks;
 - pakkumuste vastavuse kontroll ja juhile vastava ettepaneku tegemine otsustamiseks;
 - pakkumuste hindamine ja edukaks tunnistamine ning juhile vastava ettepaneku tegemine otsustamiseks.
- On kehtestatud nõue, et kõik riigihankega seotud (komisjoni) koosolekud protokollitakse ja komisjoni otsused põhjendatakse.
- On nõutud, et isikutelt, kelle otsustada on hanke võitja, tuleb saada dokumenteeritud kinnitus, et nad ei ole ühegi pakkujaga seotud viisil, mis on käsitletav huvikonfliktina.
- Lisaks on määratud kindlaks, kes
 - väljastab taotlejatele hankedokumendid;
 - vastab pakkuja või taotlejate küsimustele riigihangete seaduses kehtestatud korras;
 - koordineerib pakkujate või taotlejatega suhtlemist ning vormistab protokollid ja käskkirjad;
 - võtab vastu ja registreerib ettenähtud tähtjaks saabunud pakkumused;
 - väljastab pakkujale pakkumuse laekumise tõendi, millele on märgitud pakkumuse laekumise päev ja kellaaeg ning mille allkirjastab nii pakkumuse vastuvõtja kui ka üleandja;
 - saadab pakkumuste avamise protokollid koopiaid pärast pakkumuste avamist pakkujatele.
- Auditeeritava hanketegevuse eripärast lähtuvalt võib olla vajalik kehtestada hankekorras ka riigihangete seaduse § 9 lg 4 p-des 4 ja 5 nimetatud eriteenuste hankimiseks riigihanke piirmäärad ja tellimise korrad, nt kui on vajadus tellida sotsiaal- ja eriteenuseid, siis tuleb kehtestada nende hankimiseks menetluskord.

IV. Alla riigihanke piirmäära korraldatavate hangete menetluse üldised nõuded

- On kehtestatud, et alla piirmäära riigihangete puhul sõlmitakse leping teatud tüüptingimustele vastavas kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis.
- Kindlaks on määratud, mis summast alates sõlmitakse kirjalik, elektrooniline või notariaalne leping.
- Kui on sotsiaal- ja eriteenuste hankeid, siis on kehtestatud menetluskord ka alla sotsiaal- ja eriteenuste riigihanke piirmäära jäävate teenuste tellimise menetluskord.
- On nõutud, et võimaluse korral tuleb küsida pakkumusi mitmelt pakkujalt (soovitavalt vähemalt kolmelt).
- Fikseeritud on nõue, et juhul kui pakkujaid ei ole mitu, tuleb lepingu kavandile lisada asjakohane seletus koos põhjendusega.
- Kindlaks on määratud, mida tehakse, kui ei esitata hinnapäringutele vastust või kui esitatakse ainult üks pakkumus.
- Määratud on, kes ja millal esitab lihthanke teate, aruande ja selle lisa riigihangete registris avaldamiseks.
- Kehtestatud on nõue, et alla riigihanke piirmäära jäävate hangete korral tuleb tagada, et lepingu muutmisel ei rikutaks riigihangete seadust ega võetaks seejuures sama lepingu raames lisakohustusi, millest tingituna ületatakse hankemenetluse piirmäära.

V. Hankelepingu täitmine ja juhtkonna kontroll selle üle

- Kindlaks on määratud kirjaliku hankelepingu sõlmimise tähtajad.
- Määratud on, kes ja kuidas jälgib lepingu täitmist (isik ei tohi kokku langeda hanke algatajaga).
- Määratud on, kuidas toimitakse hankelepingu muutmise korral (nt kes, keda ja millal teavitab lepingu muutmise vajadusest ning kuidas tagatakse kooskõla riigihangete seadusest tulenevate piirangutega).
- Määratud on, kes ja kuidas kontrollib hanke lõpptulemi vastuvõtmisel, kas hankega saadu vastab nõutud kvaliteedile või teistele tingimustele.
- Sisse on seatud juhtkonnapoolsed kontrollid (juhtkonnale aruannete esitamine ja nende ülevaatamine) ning nende sagedus.

Hankekorra piisavuse hindamisel tuleb arvesse võtta ka auditeeritava hanketegevuse eripära ning e-riigihangete keskkonna kasutamisest tulenevaid nõudeid ja võimalusi.

Lisa 3**Kinnitus majandustehingute seaduslikkusele arvamuse avaldamise juhendi järgimise kohta**

Kinnitame, et oleme tutvunud Riigikontrolli juhendiga [äriühingu/sihtasutuse nimi] majandustehingute seaduslikkusele arvamuse avaldamise kohta, saame sellest aru ning järgime selles kehtestatud nõudeid, sealhulgas

- on meil olemas piisavad teadmised rahvusvahelisest kindlustandvate teenuste standardist (Eesti) 3000 „Kindlustandvad teenused, mis on muud kui möödunud perioodi finantsinformatsiooni auditid või ülevaated“;
- on meil olemas piisavad teadmised avaliku sektori auditeerimisest ja riigihangete seadusest;
- on meil piisavad teadmised IFACi rahvusvaheliste arvestusekspertide eetikakoodeksist ja audiitortegevuse seadusest, kus on muu hulgas fikseeritud meie sõltumatuse ja eetilise käitumise nõuded;
- ei ole me teadlikud asjaoludest, mis võiksid ohustada meie sõltumatust;
- ei ole auditimeeskond 2021. aastal osutanud auditeeritavale üksusele muid auditeerimisega mitteseotud teenuseid (*v.a juhud: siia kirjutage loetelu teenustest, mida olete nimetatud perioodil auditeeritavale üksusele osutanud*);
- peame kinni tähtaegadest.

Avaliku sektori vandeaudiitori nimi

Kuupäev

Avaliku sektori vandeaudiitori allkiri

Lisa 4.

Sihtasutused ja äriühingud, kes on majandustehingute seaduslikkuse kontrollimise subjektiks 2021. aastal

1. AS Hoolekandeteenused
2. Eesti Loots AS
3. Eesti Post AS
4. Eesti Raudtee AS
5. Elering AS
6. Põhja-Eesti Regionaalhaigla SA
7. SA Saarte Liinid
8. Tallinna Sadam AS
9. Tartu Ülikooli Kliinikum SA
10. Viljandi Haigla SA